

2010. november 2-án jelent meg a tapiokultura.hu kulturális oldalon Basa László nagykáti helytörténész [Régészeti emlékek Nagykáta és térségéből](#) c. írása, mely átfogóan törekszik a felvázolt témát bemutatni a nagykáti tájházban megnyílt azonos című kiállítás alapján. Sajnos Sülysáp - régészeti lelőhelyei ellenére nem kapott helyet a kiállításban, és így az összefoglalásban sem, ezért hiánypótlásként adom közre alábbi írásomat.

Sülysáp a Tápió mente egyik kiemelkedő települése. Budapesttől keletre a Gödöllői-dombság nyúlványainak végén helyezkedik el, az Alsó-Tápió völgyében. Jelenleg nagyközség, a belterülete 555 hektár. Sülysáp földrajzi fekvése jellegzetesen a Gödöllői-dombság elemeit viseli magán.

Sülysáp területén 25 darab azonosított régészeti lelőhelyről van adatunk, melyek közül csak 6 darab szerepel a KÖH nyilvántartásában. A PMMI nyilvántartásában szerepel még 19 darab revízió alatt álló lelőhely, melyeket csak tájékoztató jelleggel lehet figyelembe venni jelenleg.

Jelen írásomat nagyrészt a 2009. októberben készült Sülysáp Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti gyűjtése alapján állítottam össze.

Sülysáp és környéke már a korai időktől lakott területnek számított, amire az előkerült szórvány emlékek utalnak. **A bronzkorban az egykori Leányvár területe a hatvani kultúra megerősített központjának számított, míg a budapesti országúttól északra egy kora bronzkori temetőt sikerült megmenteni 1962-ben Lengyel Irinának. A vaskor időszakából származik egy másik temetőtöredék**, amit a vasútállomástól kb. 350-400 m-re északra, az Alsó-Tápió északi partján húzódó dombvonulat tetején, a Szent Imre u. 59. sz. ingatlanon található. A területen **egy vaskori nyújtott csontvázas sír került elő**. A Jakabszállás területén végzett feltárás során kelta településmaradványok is előkerültek.

Római-kor

A Római Birodalom időszakában **ezt a terület a szarmata törzsek lakták**, akik a Birodalom határaihoz közel telepedtek le. Emlékeik számos területről előkerültek, így a Jakabszálláson folytatott ásatáson, valamint az Alsó-Tápió északi partján lévő, északnyugat-délkeleti irányú dombvonulat délkeleti végén található. A területen Dinnyés István egy szarmata lelőhelyet tárt fel.

Középkor

A 13. században említik írásos források a mai települést megelőző falukat. A területen három kisebb falu alakult ki egymástól nem messze: (Tápió) Sáp, (Tápió) Süly és Oszlár.

Oszlár a középkorban nagyobb falu volt, mint Süly és Sáp. Történelmében az első biztos dátum 1252, amikor IV. Béla Oszlár egy részét a Péterieknek, illetve a Margit-szigeti apácáknak adományozta. A 14. században az Ákos nemzetség tulajdonában jegyzik, majd a következő

évszázadban a Rozgonyiakhoz kerül. 1562-63-ban jövedelmező faluként tartják számon, de a falu a török és habsburg uralom alatt pusztulásnak indul. A Rozgonyi család 1848-ig birtokolja, pusztaként még a Haader család tulajdona lesz, de hamarosan teljesen elpusztul. Az egykoron virágzó patakperti település nyomai a múlt század elején még látszódtak, de ma már semmilyen műemlék nem található.

Tápiósápot már az 1200-as évek elején már említik írott források, de következő bő kétszáz évről nagyon keveset tudunk.

Tápiósülyt IV. Béla uralkodása alatt említik először, amikor – Oszlárral együtt – a Nyulak-szigeti apácának adományozta itteni birtokait. **A sülyi templom több korban épült: a 13. század közepén már volt temploma Sülynek, de ennek a templomnak a maradványaira 1498-ban Szűz Mária tiszteletére szentelt új templom épült, ez a mai templom, ami az évszázadok alatt többször átépült, de ma is híven őrzi gótikus stílusát.**

A tatárjárás következtében az itt élő lakosság többsége elpusztul, vagy elmenekül, de a veszély elvonultával megkezdődik a népesség növekedése, a későbbi falvak és a jobbágyság kialakulása. Mivel Süly és Sáp a már a középkorban is jelentős kereskedelmi és hadi útvonal (a mai főút) mellett feküdt, a későbbiekben sokszor menekül majd még el a lakosság a rájuk törő idegen hadak pusztításának következtében. A 16–17. században nagy pusztítások érték e vidéket. 1526 és 1546 között még nem érik károk a két falut: az 1546-os összeírásokból még a hódítások előtti – középkori – gazdasági állapot rajzolódik ki.

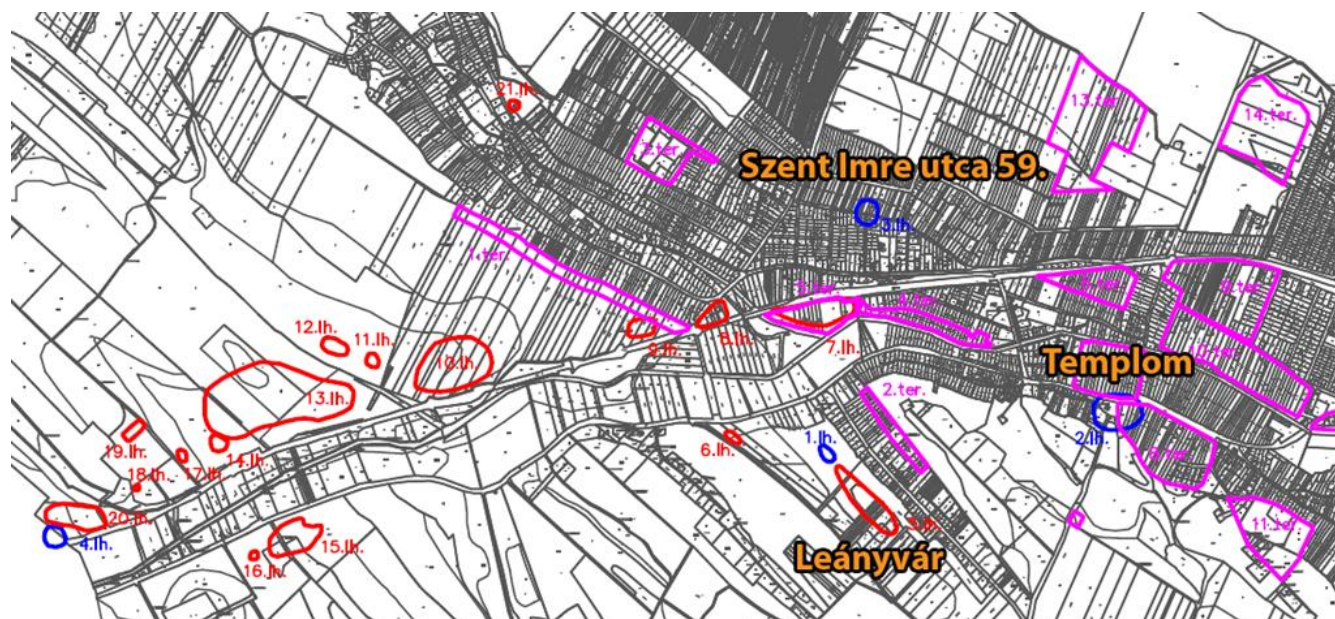
Elsőként a török vonulások következtében néptelenedett el majdnem teljesen Süly és Sáp. Tápiósüly egy időre pusztává is vált, ide nem tértek vissza azonnal az elmenekülni kényszerülő lakosok. Az 1570-es évektől kezdődik a népesség lassú visszaáramlása, 1576-ban, a jegyzékekben ismét szerepel a két falu. Az 1591-ben kirobbanó tizenötéves háború viszont sokkal nagyobb pusztulást hozott, a teljes vidék elnéptelenedését eredményezte.

A háborút lezáró bécsi béke (1606) után újra benépesül Süly. Ebben nagy szerepe van az akkori földbirtokos Bosnyák Juditnak, aki különböző eszközökkel segítette a letelepedést.

Jakabszálláson Árpád-kori emlékek kerültek elő, míg Tápiósülyön a római katolikus templom környezetében koraújkori és késő középkori szórvány kerámiatöredékek

kerültek elő. A területen az ebben az időszakban itt létesített templom körüli temető megbolygatott sírjainak a maradványai is előkerültek.

A KÖH által nyilvántartott 6 sülysápi lelőhely rövid bemutatása

Sülysáp–Leányvár

Bronzkori település.

A falu délnyugati szélén (az Úri úttól nyugatra található dombon) emelkedő földvárat az igen sűrű bozót miatt nem tudta Miklós Zsuzsa terepbejárása során megközelíteni, később azonban ezen a területen a szántásban bronzkori (hatvani-kultúra) földvárának az emlékei kerültek elő.

A Leányvár földvár maradványait talán egy tanösvény keretében lenne lehetséges bemutatni.

Forrás: Miklós Zsuzsa: Jelentés Pest megyei földvárak felméréséről 2005. KÖH 600/2207/2007.

Sülysáp–Középkori templom, Tápiósüly, Római katolikus templom

Középkori, kora újkori temető, templom és település.

Tápiósüly településrész temploma a középkorra keltezhető. A tápiósülyi római katolikus templom területén embercsontok és szórványos településmaradványok kerültek elő. A leleteket a feltárás során a kora újkorra keltezte Dinnyés István.

Forrás: Dinnyés István: Jelentés a Sülysáp, Tápiósüly, R.k. templom régészeti felügyeletről. NyTI-6378/2003

Sülysáp– Szent Imre u. 59.

Vaskori kelta temető.

A lelőhely a sülysápi vasútállomástól körülbelül 350-400 méterre, északra, az Alsó-Tápió északi partján húzódó dombvonulat tetején, a Szent Imre utca 59. számú telken található, ahol egy kelta temetkezés került elő.

Forrás: Dinnyés István: Jelentés a Sülysáp-Hámán Kató u. 59. sz. telken végzett leletmentésről. CKM Ad. 1870-82

Sülysáp–Tápiósáp, 3. lelőhely

Provinciális időszakból származó szarmata település.

Az Alsó-Tápió északi partján lévő, északnyugat–délkeleti irányú dombvonulat délkeleti végén egy szarmata település került elő.

Forrás: Dinnyés István: Jelentés a Sülysáp, Tápiósáp 3. lh. régészeti felügyeletről. NyTI-4021/2003.

Sülysáp–Jakabszállás

Vaskori, provinciális időszak-béli, szarmata, Árpád-kori temető és település.

Az egykori Jakabszállás nyomait sikerült ezen a területen megtalálni. A feltárt teleprészlet anyaga annyira jellegtelen, kopott, hogy a legtöbb esetben csak annyi mondható el, hogy valószínűleg őskori. Egy esetben jellegzetes grafitos kelta cserepek kerültek elő. Egy-két helyen felmerült a gyanú, hogy Árpád-kori a kerámia. A lelőhely ÉK-i részén előkerült objektumokban és a nyelésben több alkalommal találtak kalcinált csontszilánkokat, ami talán arra utalhat, hogy szórthamvas temetkezések lehettek a lelőhelyen. Esetleg erre utalhat az utolsó négy feltárt objektum faszén szemcsés betöltése is. A lelőhelyet nagy részben elpusztította az erózió és a mélyszántás.

Forrás: Kulcsár Valéria: Ásatási dokumentáció a Sülysáp, MOL 1. lh-en végzett megelőző feltárásról, 2006. KÖH 600/1079/2007.

Kulcsár Valéria - Patay Róbert: Örökségvédelmi hatástanulmány a MOL Rt. Százhalombatta-Tiszaújváros (Pest megyei szakasz). KÖH 600/2489/2004

Sülysáp–Vízelvezető árok

Bronzkori temető.

Sülysáp régészeti emlékei

Írta: Katus Norbert

2010. november 03. szerda, 10:06 - Módosítás: 2010. november 08. hétfő, 15:01

A lelőhely a budapesti országúttól északra helyezkedik el, ahol egy kora bronzkori temető volt.

Forrás: Lengyel Irina: Jelentés a Sülysáp- Bp-i országút mentén végzett leletmentésről, 1962. MNM Rég. Ad. XVIII.387/1962., Ltsz. 6395.

Klinger László: Pest megyei régészeti lelőhelyek revíziója. 2007. KÖH 600/2892/2007.